

Єдиний державний екзамен з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Пояснення до демонстраційного варіанта контрольних вимірювальних матеріалів єдиного державного екзамену 2017 року з УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

При ознайомленні з демонстраційним варіантом контрольних вимірювальних матеріалів (КВМ) ЄДЕ 2017 р. з української мови необхідно враховувати, що завдання, які містяться в ньому, не відображають всіх елементів змісту, які будуть перевірятися за допомогою варіантів КВМ 2017 року. Повний перелік елементів змісту, які можуть контролюватися на єдиному державному екзамені 2017 р., наведено в кодифікаторі елементів змісту і вимог до рівня підготовки випускників організацій загальної освіти для єдиного державного екзамену 2017 р. з української мови.

Призначення демонстраційного варіанта полягає в тому, щоб надати можливість будь-якому учаснику ЄДЕ і широкій громадськості скласти уявлення про структуру майбутніх варіантів КВМ, кількості завдань в тесті, про їх форму, рівень складності. Наведені критерії оцінки виконання завдань з розгорнутою відповіддю, що увійшли в даний варіант, дають уявлення про вимоги до повноти і правильності запису розгорнутої відповіді.

Ці відомості дозволять випускникам виробити стратегію підготовки до ЄДЕ.

Демонстраційний варіант
контрольних вимірювальних матеріалів
єдиного державного екзамену 2017 року
з української мови

Інструкція щодо виконання роботи

Екзаменаційна робота складається з двох частин, що містять 25 завдань. Частина 1 містить 24 завдання, частина 2 – одне завдання.

На виконання екзаменаційної роботи з української мови відводиться 3,5 години (210 хвилин).

Відповідями до завдань 1-24 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Відповідь запишіть в зоні відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у бланк відповідей №1.

КВМ

Бланк

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д
5	2	6	1	3

7 5 2 6 1 3

Відповідь:

РОЗКИДАТИ.

9 Р О З К И Д А Т И

Відповідь:

1 2 4

14 1 2 4

Завдання 25 частини 2 – твір за прочитаним текстом. Це завдання виконується на бланку відповідей №2.

Всі бланки ЄДЕ заповнюються яскравими чорними чорнилами. Допускається використання гелевої, або капілярної, або пір'яної ручки.

При виконанні завдань можна користуватися чернеткою. Записи у чернетці не враховуються при оцінюванні роботи.

Бали, одержані Вами за виконані завдання, сумуються. Намагайтеся виконати як можна більше завдань і набрати найбільшу кількість балів.

Бажаємо успіху!

Частина 1

Відповідями до завдань 1-24 є цифра (число) або слово (кілька слів), послідовність цифр (чисел). Запишіть відповідь в поле відповіді в тексті роботи, а потім перенесіть у БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №1 справа від номера завдання, починаючи з першої клітинки, баз пробілів, ком та інших додаткових символів. Кожну букву чи цифру пишіть в окремій клітинці у відповідності з наведеними у бланку зразками.

Прочитайте текст і виконайте завдання 1-3.

(1) Діалектологія найтіснішим чином пов'язана з такими науками, як історія мови, етнографія. (2) Історики мови завжди звертались до даних сучасних діалектів, оскільки в них в силу нерівномірності розвитку нерідко зберігаються архаїчні елементи фонетичної і граматичної будови, які можуть бути використані при поясненні історії звуків. (3) <...> етнографів та істориків народної культури цікавить перш за все діалектна лексика, так як в основних тематичних групах діалектної лексики висловлені народні уявлення про світ.

1. Укажіть два речення, в яких правильно передана **ГОЛОВНА** інформація, що містить в тексті. Запишіть номери цих речень.

1) Тісний зв'язок діалектології з історією мови та етнографією зумовлений тим, що архаїчні елементи допомагають історикам мови пояснити походження тих чи інших звуків, а діалектна лексика розкриває народні уявлення про світ, цікавить етнографів і істориків народної культури.

2) Діалектологія найтіснішим чином пов'язана з такими науками, як історія мови та етнографія, адже сучасні кордони діалектів дозволяють з більшою або меншою мірою вірогідності відновити кордони, що розділяли стародавні племена, а потім різні феодальні області.

3) Історики мови завжди зверталися до поданих сучасних діалектів, оскільки в них зберігаються архаїчні лексичні елементи, які можуть бути використані при поясненні історії звуків.

4) Етнографів і істориків народної культури цікавить насамперед діалектна лексика, оскільки в ній в силу нерівномірності розвитку нерідко зберігаються архаїчні елементи фонетичної і граматичної будови.

5) У сучасних діалектах зберігаються архаїчні елементи, які можуть бути використані при поясненні історії звуків, а діалектна лексика допомагає зрозуміти народні уявлення про світ, чим і пояснюється найтісніший зв'язок діалектології з історією мови й етнографією.

Відповідь: _____.

2. Яке з наведених нижче слів (сполучень слів) повинно стояти на місці пропуску в третьому (3) реченні тексту? Випишіть це слово (сполучення слів).

Наприклад

А

Тим самим

Незважаючи на це

Якщо

Відповідь: _____ .

3. Прочитайте фрагмент словникової статті, в якій наводяться значення слова ЗВЕРТАТИСЯ. Визначте значення, в якому це слово вживається у другому (2) реченні тексту. Випишіть цифру, що відповідає цьому значенню у наведеному фрагменті словникової статті.

ЗВЕРТАТИСЯ, аюся, аєшся, *недок.*, **ЗВЕРНУТИСЯ**, звернуся, звёрнешся, *док.*

1) Говорити, писати, спрямовуючи свої слова, свою мову до кого-небудь.

2) Робити поворот у який-небудь бік; повертатися.

3) Удаватися до чого-небудь у своїй діяльності, зосереджувати свою увагу, свої інтереси на чомусь.

4) *заст.* Іти, їхати назад; вертатися.

5) *рідко.* Збиратися разом, в одне місце, докупити; згортатися.

Відповідь: _____ .

4. В одному з наведених нижче слів допущено помилку в постановці наголосу: **НЕПРАВИЛЬНО** виділена буква, що позначає наголошений голосний звук. Випишіть це слово.

чорнОслив

мерЕжа

урОчисто

завдАння

фенОмен

Відповідь: _____ .

5. В одному з наведених нижче речень **НЕПРАВИЛЬНО** вжито виділене слово. **Виправте лексичну помилку, дібравши до виділеного слова паронім. Запишіть дібране слово.**

Кава – приємний, тонізуючий **АРОМАТИЧНИЙ** напій.

БЕРЕЖЛИВЕ витрачання матеріальних і трудових ресурсів – це важливий напрям інтенсивного економічного розвитку.

Треба **ЗАЗНАЧИТИ** в тексті закладками відповідні місця.

Ночі ставали холодними і **ВІТРЯНИМИ**.

Ви не повинні бути ніким забути: ні мінливими політиками, ні **ДИПЛОМАТАМИ**.

Відповідь: _____.

6. В одному з наведених нижче слів допущено помилку в утворенні ступеня порівняння прикметника. **Виправте помилку** і запишіть слово правильно.

- тепліший
- більш відомий
- найглибший
- коротший
- тонкіший

Відповідь: _____.

7. Установіть відповідність між граматичними помилками і реченнями, в яких вони допущені: до кожної позиції першої колонки доберіть відповідну позицію з другої колонки.

ГРАМАТИЧНІ ПОМИЛКИ	РЕЧЕННЯ
А) неправильне вживання відмінкових форм	1) Із вершини пагорба мандрівники бачили чарівні долини.
Б) неправильне вживання прийменників	2) Завдяки хворобі Ігор не пішов до школи.
В) порушення норм узгодження та керування	3) Цілий вік вона тужила за своїм утраченим коханням.
Г) неправильна побудова речень із дієприслівниковими зворотами	4) Серця добрих людей завжди сповнені щастям.
Д) неправильна побудова конструкцій з однорідними членами	5) Необхідно вжити термінові заходи. 6) У тих степах випасали конів татари, турки й волохи. 7) Хлопець любив жартувати, а також танці. 8) На світанку подорожні вирушили в далеку путь. 9) Виходячи з приміщення вимикається світло.

Запишіть у таблицю вибрані цифри під відповідними буквами.

Відповідь:

А	Б	В	Г	Д

8. Визначте слово, у якому відбувається чергування голосних. Випишіть це слово.

шелест
вовк
студент
женити
джерело

Відповідь: _____.

9. Визначте ряд, в якому в обох словах пропущена одна й та сама буква. Випишіть ці слова, вставивши пропущену букву.

к..шеня, л..генда
бр..ніти, вит..рати
тр..вога, ст..блина
д..ректор, мер..хтіти
т..рпіти, п..ріг

Відповідь: _____.

10. Випишіть слово, в якому на місці пропуску пишеться м'який знак.

любов..
тон..ший
ніч..ка
волен..ці
піс..ня

Відповідь: _____.

11. Випишіть слово, в якому на місці пропуску пишеться апостроф.

без..іменний
бур..я
арф..яр
з..агітувати

рутв..яний

Відповідь: _____

12. Визначте речення, в якому НЕ зі словом пишеться разом. Розкрийте дужки і випишіть це слово.

(НЕ)ДОВЕДИ, щоб розум задрімав.

Печаль виховує мене, (НЕ)ДОРІКАЄ.

(НЕ)ДОЖЕНЕШ конем, що запізниш одним днем.

Глухий що (НЕ)ДОЧУЄ, то вигідає.

(НЕ)НАГОДУЄШ коня – (НЕ)ДОЇДЕШ і до пня.

Відповідь: _____.

13. Визначте ряд, в якому обидва слова пишуться разом. Зніміть риску і випишіть ці два слова.

чорно/зем, пів/огірка

макро/економіка, екс/президент

п'яти/класник, пів/Тирасполя

тепло/любний, військово/спортивний

сон/трава, пів/яблука

Відповідь: _____.

14. Укажіть всі цифри, на місці яких пишеться **НН**.

Я Вас давно забути вже пови(1)а.

Це так природ(2)о – відстані і час.

Я вже забула. Не моя прови(3)а –

то музика нагадує про Вас,

то раптом ця осі(4)я хуртови(5)а.

Відповідь: _____.

15. Розставте розділові знаки. Укажіть два речення, в яких потрібно поставити **ОДНУ** кому. Запишіть номери цих речень.

1) На панщині пшеницю жала втомилася не спочивать пішла в снопи пошкандибала Івана сина годувать.

2) І коли доля раптом так жартує що світло заступає чорна хмара лише надія крила нам дарує і до життя у віру повертає.

3) І пада сніг лапятий волохатий спокійно й величаво над селом.

4) Обов'язковість уважність риси успішних людей.

5) То тут то там на осонні прокльовуються пагінці картоплі моркви гарбузів квасолі динь.

Відповідь: _____.

16. Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Слова повинні бути покірні чуттям (1) і помислам твоїм (2) і рими мусять бути вірні (3) як друзі (4) в подвигу святім.

Відповідь: _____.

17. Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Ще в Стародавньому Римі та Греції був звичай (1) підковувати коней і волів. Якщо (2) скажімо (3) ратаї (4) чи воїни робили це з практичних міркувань, то для заможної верхівки таке оздоблення тварини мало суто обрядовий характер.

Відповідь: _____.

18. Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Осіннє сонце (1) що надвечір спромоглося продерти хмари (2) схилялося над обрієм (3) і сіяло своє золотаве насіння (4) у вогку землю.

Відповідь: _____.

19. Розставте розділові знаки: укажіть всі цифри, на місці яких у реченні повинні стояти коми.

Сонце і повітря лоскочуть щоки (1) а зелень ялинкових гілок виглядає з-під снігу так свіжо (2) що (3) здається (4) надворі стоїть весна.

Відповідь: _____.

Прочитайте текст і виконайте завдання 20-25.

(1) Я знала чудову письменницю. (2) Її звали Тамара Григорівна Габбе. (3) Вона сказала мені одного разу:

– У житті багато випробувань. (4) Їх не перерахуєш. (5) Але ось три, вони зустрічаються часто. (6) Перше – випробування злиднями. (7) Друге – благополуччям, славою. (8) А третє випробування – страхом. (9) І не тільки тим страхом, який дізнається людина на війні, а страхом, який наздоганяє його в звичайному, мирному житті.

(10) Що ж це за страх, що не загрожує ні смертю, ні каліцтвом?

(11) Чи не вигадка він? (12) Ні, не вигадка. (13) Страх багатоликий, іноді він вражає безстрашних.

(14) «Дивна річ, – писав поет-декабрист Рилєєв, – ми не боїмося вмирати на полях битв, але слово боїмося сказати на користь справедливості».

(15) З тих пір як написані ці слова, пройшло багато років, але є хвороби душі, які живуть і досі.

(16) Людина пройшла війну як герой. (17) Вона ходила у розвідку, де кожен крок загрожував їй загибеллю. (18) Вона воювала в повітрі і під водою, вона не тікала від небезпеки, безстрашно йшла назустріч ворогові. (19) І ось війна скінчилася, людина повернулася додому. (20) До своєї сім'ї, до своєї мирної праці. (21) Вона працювала так само добре, як і воювала: з пристрасстю віддаючи всі сили, не шкодуючи здоров'я. (22) Але коли за наклепи зняли з роботи її друга, людину, яку вона знала, як себе, в невинності якої вона була переконана, як у своїй власній, вона не заступилася. (23) Людина, яка не боялася ні куль, ні танків, злякалася. (24) Вона не боялася смерті на полі битви, але побоялася сказати слово на користь справедливості.

(25) Хлопчик розбив скло.

– (26) Хто це зробив? – запитує вчитель.

(27) Хлопчик мовчить. (28) Він не боїться злетіти на лижах з запаморочливої гори. (29) Він не боїться переплисти бурхливу річку. (30) Але він боїться сказати: «Скло розбив я».

(31) Чого він боїться? (32) Злітаючи з гори, він може скрутити собі шию. (33) Перепливаючи річку, може потонути. (34) Слова «це зробив я» не загрожують йому смертю. (35) Чому ж він боїться їх вимовити?

(36) Я чула, як дуже хоробра людина, що пройшла війну, сказала одного разу: «Бувало страшно, дуже страшно».

(37) Вона говорила правду: їй бувало страшно. (38) Але вона зуміла перебороти свій страх і робила те, що веліло їй сумління: вона боролась.

(39) У мирному житті, звичайно, теж може бути страшно.

(40) Я скажу правду, а мене за це виключать зі школи ... (41) Скажу правду – звільнять з роботи ... (42) Вже краще промовчу.

(43) Багато прислів'їв є на світі, які виправдовують мовчання, і, мабуть, найвиразніше: «Моя хата скраю». (44) Але хат, які були б скраю, немає.

(45) Ми всі відповідальні за те, що робиться навколо нас. (46) Відповідальні за все погане і за все хороше. (47) І не треба думати, ніби справжнє випробування приходить до людини тільки в якісь особливі, фатальні хвилини: на війні, під час якої-небудь катастрофи. (48) Ні, не тільки у виняткових обставинах, не тільки в годину смертельної небезпеки, під кулею випробовується людська мужність. (49) Вона випробовується постійно, в звичайних життєвих справах.

(50) Мужність буває одна. (51) Вона вимагає, щоб людина вмiла долати в собі мавпу завжди: в бою, на вулиці, на зборах. (52) Адже слово «мужність» не має множини. (53) Вона в будь-яких умовах одна.

(За Ф.А. Вигдоровою*)

**Фрида Абрамівна Вигдорова* (1915 – 1965) – радянська письменниця, журналіст.

20. Які з висловлювань відповідають змісту тексту? Вкажіть номери відповідей.

1) За спостереженнями Рилєєва, люди, які проявили себе на полях битв як безстрашні воїни, можуть побоюватися висловлюватися на захист справедливості.

2) Хлопчик, який безстрашно спускається з гір на лижах і перепливає незнайомі річки, не зміг зізнатися в тому, що він розбив скло.

3) Людина, яка пройшла війну як герой, завжди заступиться за свого друга, якого оббрехали, так як нічого не боїться.

4) Страх багатолкий, але по-справжньому страшно буває тільки на війні, в мирному житті боятися нічого.

5) У житті багато випробувань, і прояв мужності виражається в умінні «Долати в собі мавпу» не тільки у воєнний, але й у мирний час.

Відповідь: _____.

21. Які з перерахованих тверджень є правильними? Вкажіть номери відповідей.

1) У реченнях 3-9 подано розповідь.

2) Речення 12-13 містять відповіді на питання, що поставлені в реченнях 10-11.

3) У реченнях 31-35 міститься роздум.

4) У реченнях 40-42 подано роздум.

5) У реченнях 50-53 подано опис.

Відповідь: _____.

22. З речень 44-47 виписіть антоніми (антонімічну пару).

Відповідь: _____.

23. Серед речень 34-42 знайдіть те, яке пов'язане з попереднім за допомогою особового займенника та лексичного повтору. Запишіть номер цього речення.

Відповідь: _____.

Прочитайте фрагмент рецензії, складеної на основі тексту, який Ви аналізували, виконуючи завдання 20-23. У цьому фрагменті розглядаються мовні особливості тексту.

Деякі терміни, використані в рецензії, пропущені. Вставте на місця пропусків (А, Б, В, Г) цифри, що відповідають номерам термінів зі списку. Запишіть у таблицю під кожною літерою відповідну цифру. Послідовність цифр запишіть в БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ № 1 праворуч від номера завдання 24, починаючи з першої клітинки, без пробілів, ком та інших додаткових символів.

Кожну цифру пишуть за наведеними у бланку зразками.

24. «Ф.А. Вигдорова говорить про складні явища в нашому повсякденному житті, не випадковим провідним прийомом в тексті стає (А) _____ (речення 24, 29-30). Акцентувати увагу читачів на важливих думках автору допомагає ще один прийом – (Б) _____ (речення 17-18, 28-29). Щиру схвильованість автора і небайдуже ставлення до проблеми, поставленої в тексті, передають синтаксичний засіб – (В) _____ («як себе», «як у своїй власній» в реченні 22) і троп – (Г) _____ («запаморочливої гори» в реченні 28, «бурхливу річку» в реченні 29)».

Список термінів:

- 1) книжна лексика
- 2) епітет
- 3) протиставлення
- 4) розмовна лексика
- 5) анафора
- 6) уособлення
- 7) вставне слово
- 8) синоніми
- 9) порівняльний зворот

Відповідь:

А	Б	В	Г

Не забудьте перенести всі відповіді у бланк відповідей №1 згідно з інструкцією щодо виконання роботи.

Частина 2

Для відповіді на це завдання використовуйте БЛАНК ВІДПОВІДЕЙ №2.

25. Напишіть твір за прочитаним текстом.

Сформулюйте одну з проблем, поставлених автором тексту. Прокоментуйте сформульовану проблему. Введіть у коментар два прикладиллюстрації з прочитаного тексту, які, на Вашу думку, важливі для розуміння проблеми вихідного тексту (унікайте надмірного цитування).

Сформулюйте позицію автора (оповідача). Напишіть, чи згодні або не згодні Ви з точкою зору автора прочитаного тексту. Поясніть чому. Свою думку аргументуйте, спираючись в першу чергу на читацький досвід, а також на знання і життєві спостереження (враховуються перші два аргументи).

Обсяг твору – не менше 150 слів.

Робота, написана без опори на прочитаний текст (не за даним текстом), не оцінюється. Якщо твір – це переказ вихідного тексту або повністю переписаний вихідний текст без жодних коментарів, коментарів, то така робота оцінюється 0 балів.

Твір пишеться акуратно, розбірливим почерком.